
ETNOLOŠKI MLADINSKI RAZISKOVALNI TABOR »BELA KRAJINA 85«

PODZEMELJ PRI METLIKI, 1. 7.—7. 7. 1985

Mladinski raziskovalni tabori so strokovno organizirana in pod strokovnim vodstvom mentorjev vodena oblika mladinskega raziskovalnega terenskega in kabinetnega dela. Vsako leto jih v različnih krajih Slovenije organizira Republiški koordinacijski odbor gibanja »Znanost mladini« iz Ljubljane.

Namen taborov je, da se mladi raziskovalci (osnovnošolci višjih razredov in dijaki srednjih šol) seznanijo z različnimi znanstvenimi disciplinami, njihovimi raziskavami, metodologijo in metodo dela. Ker se teoretična načela strok neposredno prenašajo v prakso in preverjajo v konkretnih situacijah, nudijo tabori mladim raziskovalcem najneposrednejši stik s strokovnim delom. Spodbujajo jih k ustvarjalnemu razmišljanju in samoiniciativnosti, pa tudi razmišljanju o bodočem poklicu. Organizirani med šolskimi počitnicami so tabori tudi razvedrilo, ki ga spremljajo bogata doživetja in spoznanja ob stiku z novimi kraji in ljudmi.

Mladinski raziskovalni tabori imajo v Beli krajini že večletno tradicijo. Tako so bili organizirani leta 1979 in 1980 v Vinici, leta 1981 in 1982 v Semiču in leta 1984 na Suhorju pri Metliki. Bili so večdisciplinarni, saj so na njih sodelovali mentorji arheologi, biologi, etnologi, geografi, zgodovinarji, umetnostni zgodovinarji in zoologi. Mladinski raziskovalni tabor, ki je potekal v Podzemlju pri Metliki od 1. do 7. julija 1985, pa je bil za razloček od prejšnjih taborov namenjen zgolj etnologiji.

Dvajset dijakov in mentorjev, ki so se zbrali v podzemeljski osnovni šoli, se je razdelilo v pet delovnih skupin, in sicer za ljudsko stavbarstvo, prehrano, šege, pesništvo in video delavnico. V vsaki skupini so bili poleg mentorja še dva ali trije dijaki, kar je bilo za delo na terenu zelo ugodno. Večina delovnega časa je bila name-

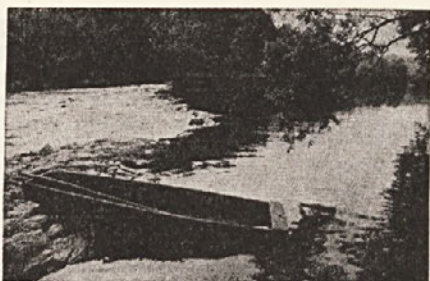
njena terenskemu delu, se pravi zbiranju gradiva v posameznih vaseh podzemeljske krajevske skupnosti, pa tudi v vaseh na Hrvaškem.

Skupina za stavbarstvo je raziskovala starejše stanovanjske in gospodarske objekte, zanimala po so jih tudi sprejembe, ki jih je povojni čas prinesel v stanovanjsko okolje. Člani te skupine so na konkretnih primerih odkrivali in zarisovali tlorisne zasnove poslopij in funkcije posamičnih prostorov, zanimala pa so jih tudi konstrukcijske posebnosti in gradbeni materiali.

Skupina za prehrano je razkrivala preskrbovalne načine in prehranjevalne navade ljudi v vaseh okrog Podzemlja v času med drugo svetovno vojno. Ugotavljali so zanimive oblike medsebojne pomoči vaščanov in trgovanje z živili in živino prek Kolpe s sosednjimi Hrvati.

Skupino za šege so zanimale predvsem ženitovanjske šege in družinsko življenje v vaseh. Primerjali so šege v posameznih krajih, zanimala pa so jih tudi spremembe, ki so v ženitovanjskih običajih nastale po drugi svetovni vojni. Ugotavljali so pogostnost mešanih zakonov med prebivalci na obeh bregovih Kolpe, kakor tudi način življenja mešanih slovensko-hrvaških družin.

Skupina za ljudsko pesništvo je v vaseh okrog Podzemlja, Krasinca, Gribej povpraševala po ljudeh, ki bi znali povedati kaj o petju na vasi nekoč in danes. Člani skupine so ugotavljali pevski repertoar posameznega pevca ali pevke, obenem pa iskali vzroke za spreminjanje in tudi upadanje pesemske kulture. Raziskovali so belokranjsko ljudsko pesem in ob posameznih primerih, ki so jih zapisali na terenu, razčlenjevali njihove oblikovno stilistične značilnosti in posebnosti.

Peta skupina etnološkega tabora v Podzemlju pa je bila svojevrstna novost tako po obsegu tematike, ki se je lotevala, kakor tudi po metodi dela. Video delavnica, katere člani so pri delu na terenu uporabljali kot »zapisovalni instrument« video kamero in rekorder, se doslej na mladinskih raziskovalnih taborih še ni pojavila. Skupina je posnela na taboru dve triurni kaseti pogovorov s 33 pripovedovalci; snemali pa so v 15 krajih od Podzemlja pa vse do Vinice. (Glej članek Naška Križnarja — Video kamere v rokah mladih, objavljen v Pionirju 4, decembra 1985). Posneto dokumentarno gradivo, ki je zaradi neposrednosti in živosti zelo dragoceno, govori o poljedelstvu, živinoreji, ribištvu, mlinarstvu, prehrani, glasbi, petju in plesu, interesnih odnosih itn.

Skupine so pri svojem delu na terenu uporabljale metodo neposrednega opazovanja in intervjuja, poleg zapisovanja gradiva v terenske zvezke so uporabljale za dokumentiranje še fotografske aparate, magnetofon in video kamero. Ob večerih so se udeleženci tabora zbrali v učilnici in predstavili dnevno terensko delo.

Ob koncu tabora so udeleženci domačinom posredovali spoznanja enotenskega terenskega dela. Za razloček od prejšnjih taborov, ko so bili rezultati predstavljeni v obliki razstave, so dijaki in mentorji pripravili izbran »TV program« z najzanimivejšimi terenskimi posnetki, dijaki pa so pripravili tudi zbirna poročila (ta bodo objavljena v posebni brošuri). Šolska avla, v kateri je bila predstavitev, je bila skoraj premajhna za številne domačine-informatorje, ki so želeli videti »svoj nastop« na televizijskem ekranu.

Živa povratna informacija o terenskem delu je imela ob koncu tabora dvojni pomen. Mladim raziskovalcem je pokazala, da njihovo delo ni namenjeno le suhoparnim znanstvenim analizam in ozkemu krogu strokovnjakov, ampak tudi nosilcem sporočila — informatorjem. Domačinom pa je pokazala, da sta njihova kultura in vsakdanjik zanimiva in vredna zapisa, četudi v drobni brošuri in na magnetnem traku.

Lanski mladinski raziskovalni tabor pa je bil tudi predpriprava za slovensko hrvaške etnološke »vzporrednice« decembra 1985 v Karlovcu. Mentorjem etnologom je omogočil, da so raziskovali tisto problematiko, ki je bila obravnavana v Karlovcu, in dopolnili že zbrano in znano gradivo z območja Bele krajine in hrvaškega Obkolpja z novimi podatki. Žal je na taboru zbrano gradivo ostalo (z izjemo video gradiva) na karloškem posvetovanju nepredstavljeno. Zato pa so terenski delovni posnetki, ki jih je s svojo skupino posnel Naško Križnar, zbudili v sicer poznih večernih urah prvega dne posveta v Karlovcu izredno ugodne in pohvalne, pa tudi polemične odmeve. Posnetki so pokazali na tiste problemske sklope in aktualne etnološke teme, ki bi se jih etnologi na mejnih področjih morali lotevati s polno mero zavzetosti in strokovne odgovornosti. Med te teme sodijo v prvi vrsti mednacionalni odnosi v vseh pojavnih oblikah.

Pestrost tematike, ki se je s tem odpirala, je morda botrovala odločitvi, da bi naslednje etnološke paralele spet potekale na področju Bele krajine in hrvaškega Obkolpja. K taki odločitvi je nedvomno prispevala tudi video delavnica etnološkega mladinskega raziskovalnega tabora v Podzemlju.

Andrej Dular